

REGIONÁLIS KIHÍVÁSOK, EGYENÉRTÉKŰSÉG, ENERGIAÁTMENET

KNOLL-CSETE EDIT¹ – MENYHÁRT ZSOLT²

Absztrakt

A németországi parlamenti, valamint tartományi választások újra és újra felhívják a figyelmet arra, hogy nemcsak a gazdasági fejlettségben és a munkalehetőségek terén térnek el a régi és új tartományok, vagy ha úgy tetszik kelet- és nyugatnémet területek, hanem politikailag is jelentős eltérések vannak az egyes országrészek között. A társadalom továbbra is megosztott, annak ellenére, hogy Németország 35 éve újra egységes. A 2024-es schwerini állami ünnepség mottója a „bontsunk közösen vitorlát!” („Vereint Segel setzen“) is arra utalt, hogy az újraegyesített Németország előtt álló kihívások leküzdésére közösen kell megoldásokat keresni és találni. A 2025-ös Német Egység Napja országos központi ünnepségét Saarbrückenben rendezték meg, melynek mottója: „Jövő a változáson keresztül” volt. Az ünnepi beszédet Friedrich Merz kancellár, valamint a Saar-vidék miniszterelnöke, aki jelenlegi a Szövetségi Tanács (Bundesrat) elnöke, Anke Rehlinger, illetve Emmanuel Macron francia elnök tartotta, ezzel 20 év után az először ismét egy külföldi államfő lépett fel a német nemzeti ünnepen, ezzel Európai Német Egység Napjává is téve az ünnepséget. Tanulmányunkban az utóbbi két év regionálpolitikai aktualitásait foglaljuk össze, bemutatva egy régió sikeres átalakulását, Észak-Rajna-Vesztfáliát, és annak a gazdasági versenyképesség javítása érdekében hozott „zöld” átállási terveit, valamint energiapolitikai kihívásait.

Kulcsszavak: regionális politika, energiahatékonyság, energiapolitika, egyenértékűségi jelentés, Ruhr-vidék revitalizálása, klímavédelmi csomag, villamos energia, ellátásbiztonság

Bevezetés

2023-ban előrelépés történt a szövetségi kormány első „egyenértékűségi jelentésének”³ kidolgozása és a strukturálisan gyenge régiók teljes német finanszírozási rendszerének továbbfejlesztése terén. 2023-ban került sor az első, regionális politika alakításáról szóló éves konferencia megrendezése Rostockban, amelynek házigazdája Mecklenburg-Előpomeránia volt. A Szövetségi Gazdasági és Energiaügyi Minisztérium (Bundesministerium für Wirtschaft und Energie, a

¹ PhD, az állam- és jogtudományok fokozatos, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola; ecsete@gmail.com; ORCID: 0009-0000-5910-0477

² PhD, a közigazgatás-tudományok fokozatos, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola; menyhartzsolt@gmail.com; ORCID: 0009-0000-0957-3460

³ Gleichwertigkeitsbericht. Egenlő életkörülmények, közérdekű szolgáltatások, szerkezetváltás (Gleichwertige Lebensverhältnisse, Daseinsvorsorge, Strukturwandel) A városi és vidéki területeken a jó életkörülmények alapját a hatékonyan aktív önkormányzatok képezik, amelyek nagyfokú helyi választási szabadsággal, megbízható közszolgáltatásokkal, erős gazdasággal és elkötelezett civil társadalommal rendelkeznek. Ezért fontos, hogy aktív strukturális és regionális politika kertében a strukturálisan gyenge régiók konkrét támogatást kapjanak – s hogy megteremtődjenek az egyenlő életkörülmények.

továbbiakban: BMWÉ) regionális főosztálya adatai szerint az éves konferenciáról szóló visszajelzések azt mutatják, hogy a felmérésben résztvevők mintegy 90%-a elégedett volt az új formátumban történő párbeszéd napirendjével, a konferencia előadóiával és a kiválasztott, régióban aktív vállalkozások meglátogatásával.

A 2024-ben a szövetségi és az állami kormányok további előrelépést értek el a „Regionális gazdasági szerkezet javítása” (Gemeinschaftsaufgabe Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur, röviden GRW, Közösségi Feladatok) című kormányprogram 2022-től kezdődő, mélyreható reformjának végrehajtásában, amelynek következtében a GRW sokoldalú projektek finanszírozását teszi lehetővé (pl. turistaútvonalak), és továbbra is Németország vezető regionális politikai eszközének számít. A támogatási program módosításai 2024. január 1-jén léptek hatályba. A regionális politikára szánt összeg a kormány megszorító intézkedései (szubvenciók csökkentése) ellenére sem csökkent. A 2023-as 99,98%-os GRW forrásfelhasználás azt mutatja, hogy nagy szükség van a régiók potenciálját erősítő és a helyi átalakulást gyorsító beruházási támogatásokra. Ez a majdnem százszázalékos arány azt is alátámasztja, hogy a tartományi kormányok, valamint a szövetségi kormány által a költségvetés végrehajtásának javítása érdekében hozott intézkedéseknek látható hatásai vannak. Ennek volt köszönhető, hogy a megszorítások ellenére sem csökkentették a gazdasági tárca regionális kiadásait 2024 folyamán sem. 2024. december 19-én, a szövetségi pénzügyminisztériummal való előzetes egyeztetés és a német Bundestag költségvetési bizottságának jóváhagyását követően, Berlin és Alsó-Szászország tartomány 37 875 millió euró GRW kiegészítő forrást kapott az északi-tengeri Cuxhaven kikötő fejlesztésére, illetve a berlini szakképzési központok bővítésére.

2024. szeptember 16-án több mint 600 résztvevő vitatta meg a második "Regionális átalakulás" című konferencián Essenben a regionális fejlesztés jelenlegi és jövőbeli kihívásait. A magas rangú rendezvény keretét adta arra, hogy a regionális szereplők megismerjék egymást, illetve konstruktív dialógus keretében tanuljanak egymástól. Bemutatásra került a német telephely-különbségek, a perspektívák, az azonos lehetőségek vizsgálatára indult monitorozás, amelynek eredményeit a 2024 közepére véglegesített, egyenértékű esélyeket vizsgáló jelentés tartalmazza. A résztvevők meglátogatták a régió sikeres startup vállalkozásait, illetve meggyőződhetek az Emscher folyó és árterének méregmentesítéséről, impulzust kaphattak a Ruhr-vidék revitalizálásáról, a régió modernizálásáról a hagyományos szénbányászat sok területre kiterjedő megszűnését követően. A harmadik regionális politikai konferenciára Európa aktuális kulturális fővárosában, a szászországi Chemnitzben (korábbi Karl-Marx Stadt), Katherina Reiche új gazdasági miniszter részvételével került sor.

A német újraegyesítés 35. évében számos közös sikert láthatunk, a még mindig fennálló tényleges, illetve „érzett” különbségek ellenére is, ezért továbbra is fontos prioritás a keleti szövetségi államok gazdasági erejének erősítése. A regionális politika központjában a modernizáció áll, kiegészülve olyan reformtörekvésekkel, mint a bürokrácia átfogó csökkentése és a digitalizáció, egy erős, versenyképes gazdaság kiépítésének érdekében, amelyet jól képzett és tisztességesen fizetett munkaerő támogat, elősegítve a munkaerőpiacunkra való bevándorlást, ugyanakkor jelentősen csökkentve az irreguláris migrációt, a polarizációt, a közinfrastruktúránkra nehezedő terheket, és ezáltal hosszú távon erősítve az ország kohézióját.

Egyenértékűségi jelentés, regionális politika

A német kormány 2024 júliusában publikálta az első egyenértékűségi jelentését (Gleichwertigkeitsbericht der Bundesregierung, 2024), amelyet a Verian kutatóintézet⁴, a Prognos⁵ és a Berlini Népesedési és Fejlesztési Intézet⁶ közreműködésével a szövetségi kormány megbízásából az azonos életkörülményekről szóló lakossági felmérés alapján készítette. A felmérésben több mint 30 000 állampolgár vett részt. A 2023. december 27-én zárult felmérés célja az volt, hogy jobban megértse, hogyan élik meg és értékelik az emberek Németországban a régiójuk mindennapi életét, például a munkalehetőségeket, a közlekedési lehetőségeket, az egészségügyi ellátást vagy a lakhatást. A 2023-as felmérés eredménye, számos más, a németországi egyenértékű életkörülmények helyzetéről szóló elemzésekkel együtt bekerült a 2024-es egyenértékűségi jelentésbe. A jelentésnek köszönhetően új normákat lehetett felállítani a németországi életkörülmények állapotáról és alakulásáról, a korábban nem tesztelt adatok és módszerek felhasználásával. A jelentés egyértelművé teszi, hogy az elmúlt években előrelépés történt a gazdasági kohézió és a németországi régiók közötti egyenlőtlenségek csökkentése terén. Ugyanakkor megmutatja a németországi régiók előtt álló kihívásokat is, azaz, hogy szükség van a strukturálisan gyenge régiók össznémet támogatási rendszerének (GFS) továbbfejlesztésére. A "Jövő régiója" országos verseny finanszírozási irányelveinek kiigazítása után egy 2. pályázati kör is lebonyolításra került a "Helyi értékteremtés erősítése" témában, amelyben kilenc tartomány 17 kiválasztott projektje nyert el támogatást.

Regionális politika, egyenértékű életviszonyok

A régió a környezetétől bizonyos természeti, társadalmi, gazdasági tényezők révén elkülönülő területi egység, amely a nemzeti és a települési szint között helyezkedik el. A régiót egy térségtől a regionális kohézió, valamint a regionális identitástudat és a regionális intézményesülés különbözteti meg. Választott vagy delegált közigazgatási képvisellel rendelkezik, de lehet statisztikai, tervezési funkciójú területi egység is (Knoll-Csete, 2024). A városi és vidéki területeken a jó, kedvező életkörülmények alapját a hatékonyan aktív önkormányzatok képezik, amelyek nagyfokú helyi választási szabadsággal, megbízható közszolgáltatásokkal, erős gazdasággal és elkötelezett civil társadalommal, „okos polgárokkal” rendelkeznek. Ezért fontos, hogy aktív strukturális és regionális politika kertében a strukturálisan gyenge régiók konkrét támogatást kapjanak – s hogy megteremtődjenek az egyenértékű életkörülmények. A világon különböző adottságú, méretű, elhelyezkedésű, gazdasági erősségű, valamint etnikai összetételű régiók léteznek, amik eltérőek mind a gazdasági struktúrát, mind a gazdasági növekedési keretfeltételeket illetően. Ezért a regionális politika célja egyrészt, hogy a gyengébben fejlett térségek gazdasági hátrányait kiegyenlítsse és egyenértékű életviszonyokat teremtsen a szabályozása alá eső területek számára, másrészt pedig az, hogy a gazdaságilag erősebb, ám a globális versenyben lemaradó körzeteknek segítséget nyújtson. A regionális politika felöleli a meglévő telephely-előnyök kiaknázását és új előnyök pozicionálását is, hiszen a régiók gazdasági versenyben való helytállását és felzárkózását elsősorban a

⁴ További információ a Verian kutatóintézetről: <https://www.veriangroup.com/de/>

⁵ A Prognos-ról bővebben: <https://www.prognos.com/de>

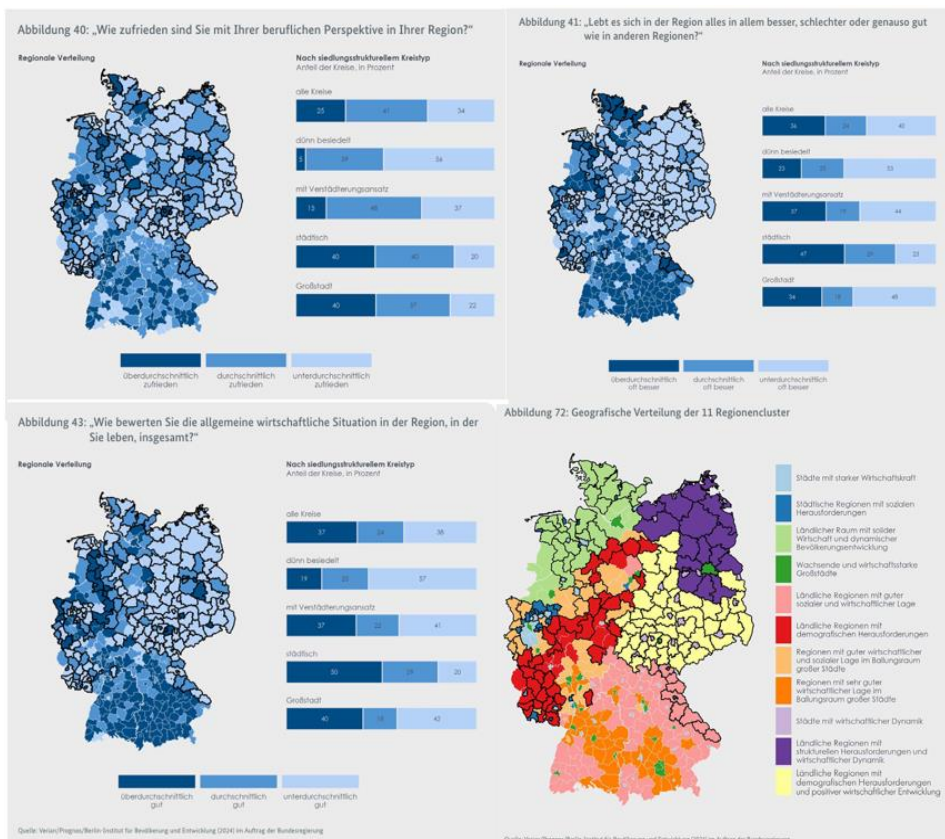
⁶ Az intézet honlapja: <https://www.berlin-institut.org/en/>

régiókban megtelepedő vállalkozások segítik. Emellett a regionális politika kedvezően hathat a munkanélküliség magas szintjének csökkentésére, továbbá az átlagosnál alacsonyabb jövedelmek növekedését eredményezheti, illetve a gazdagabb régiókban a túlterheltségből származó problémák megelőzésére is összpontosíthat. Az összehasonlítható, a gazdasági deficitet leépítését célzó, innovációra épülő, hozzáadott értéket növelő és a körkörös gazdaságot támogató, az egyenlő elbánás elvén alapuló, hatékonyan koordinált és jól célzott regionális politika egy adott ország kiegyensúlyozott fejlődésének alapfeltétele.

Regionális különbségek megítélése

A 2024 nyarán publikált jelentés 40., 41. és 43. ábrája mutatja, hogy mennyire eltérő a tényleges saját helyzet megítélése aszerint, hogy a megkérdezett milyen fejlettségű régióban lakik (Egyenértékűségi Jelentés 72. ábrája). A ritkán lakott régiókban ugyanis kevésbé kedvezőek a kilátások, mint a nagyvárosokban. „A német régiók közötti egyenlőtlenség csökkent, miközben a régióon belüli egyenlőtlenségek nőttek” (OECD Deutschlandbericht, 2025). A kelet-németországi tartományoknak nem szociálpolitikai támogatásra van szükségük, hanem infrastrukturális beruházásokra (vasút, helyi-helyközi közlekedés, felsőoktatás fejlesztése), az egyetemeken a duális képzési programok bevezetésére, szakképzett munkaerő oktatására és képzésére, műszaki infrastruktúrára, körkörös gazdaságra, megfizethető és működőképes tömegközlekedésre, munkaerő-termelékenység növelésére. A szerkezetileg elmaradottabb régiókban a térség jövőjét pesszimistábban értékelik, mint a fejlettebb területeken. A ritkán lakott vidéki régiókban a megkérdezettek 17 százaléka gondolta csupán azt, hogy jövőbeli tervei megvalósítása érdekében a régióban elérhető képességgel karriert futhat be, azaz a ritkábban lakott vidéki régiók válaszadói pesszimistábbak. A válaszadókat felkérték, hogy írják le a körülményeket és becsüljék meg, hogy a saját régióban jobban, rosszabbul vagy éppen olyan jól élnek-e, mint Németország más régióiban. A megkérdezettek 28 százaléka volt meggyőződve arról, hogy az élete jobb a saját régiójában, míg a válaszadók 19 százalékának az a benyomása, hogy a saját régiójában rosszabbul él, mint az ország más régióiban élők.

1. ábra: Az első „Egyenértékűségi Jelentés” 40.,41.,43. és 72. ábrája

Forrás: Egyenértékűségi Jelentés

Észak-Rajna-Vesztfália (Nordrhein-Westfalen röviden: NRW) „zöld” átállási tervei a gazdasági versenyképesség jegyében, a hagyományos ipari-gazdasági modelltől a fenntarthatóság felé vezető úton

2023-ban Rostockban indult útjára az a regionális dialógus, amelynek második állomása 2024 szeptemberében a Ruhr-vidéki Essen volt. Az éves regionális közgyűlésen kiemelkedő gazdasági szakértők, illetve tartományi és szövetségi politikusok számoltak be a regionális átalakulásban szerzett tapasztalataikról. Bemutatkozott a Ruhr-vidék is. A regionális újjászerveződés egyik legsikeresebb példája Bochum és környékének újratervezése, az Emscher folyó és vidékének méregtelenítése. Korábban szénbányászat működött itt, erre épült az itteni autógyártás is, ezért mielőtt sor került volna a szerkezetváltásra, első lépés volt az egész környék vegyi anyagoktól való megtisztítása. Ezt követte a városszervezés teljes modernizálása, amelynek központi eleme az oktatás-képzés, a kutatásfejlesztés, valamint a startup cégek támogatása.

Gazdasági átmenet a versenyképesség megtartása és a klímavédelmi célok összehangolásának intézkedési terve

A megfizethető és megbízható energia Németország, és azon belül Észak-Rajna-Vesztfália iparának és versenyképességének is alapja. A magas energiaárak és a hálózati díjak növekvő és kiszámíthatatlan terhei miatt különösen az energiaigényes ágazatokra – egészen a kis- és középvállalkozásokig – óriási nyomás nehezedik. Célzott intézkedések nélkül fennáll a termelés áthelyezésének, valamint a hozzáadott érték és a rugalmasság hosszú távú visszaesésének veszélye. Az energiaárak csökkenése a gázárak mérséklését is jelenti, például a költséges beruházások elhalasztása, vagy a gáztárolási illeték költségeinek a szövetségi költségvetésből történő átvállalása révén.

NRW energiatermelési szerkezetváltása

NRW kormánya 750 millió eurónyi támogatással, és átfogó, mintegy 35 intézkedést magába foglaló második klímavédelmi csomaggal törekszik a klímabarát gazdaságot és innovációt előmozdítani. A kormány fókuszában a hidrogénalapú gazdaságra való átállás, az e-autók, valamint az éghajlatot kímélő szolgáltatások és termelés állnak. A tartomány kormánya 2023-ban mutatta be az első, több mint egymilliárd eurós klímavédelmi csomagot, amely a 2023-2024-es évekre hét kiemelt intézkedési területen 68 intézkedésre irányult. A csomagok a fekete-zöld koalíciós megállapodás részét képezik. Az elfogadott második döntéscsomaggal NRW kormánya a gazdaság fenntartható átalakításának előmozdítását, az ipar és a kkv-k versenyképességének erősítését, valamint a növekedés és a foglalkoztatás biztosítását tűzte zászlójára (Industriepolitischer Impuls zur Stärkung der Industrie, 2025). A 2028-ig előirányozott költségvetési periódusban NRW a „hidrogén fellegvárává” kíván válni, ezért a hidrogénalapú gazdaságra való átállás felgyorsítása érdekében számos intézkedést terveznek. Többek között a teherszállításban az áru fuvarozókat próbálják átállítani az e-teherautók használatára, amihez „különleges garanciákat” is kapnak, továbbá a szakképzett munkaerő biztosítását, a coachingot és a képzést is támogatják. Egy másik támogatási pillér pedig a megújuló energiák gyorsabb elterjedését és alkalmazását szolgálja a fuvarozói szektorban. Mona Neubaur (Zöldek) tartományi gazdasági és klímaügyi miniszter szerint NRW-nek, mint a legnagyobb iparral bíró tartománynak kiemelt felelőssége az éghajlat- és klímabarát gazdaságra átállni. A Zöld-párti politikus azt is hozzátette, hogy a felelősség mellett egyben nagy lehetőséget is lát a második csomagban arra, hogy a klímavédelemben rejlő potenciálokat megmutassák. Karl-Josef Laumann (CDU) munkaügyi miniszter pedig azt hangsúlyozta, hogy Németországnak és Észak-Rajna-Vesztfáliának újra versenyképes iparral kell rendelkeznie, amit például az alacsonyabb energiaárakkal tud elérni. A konzervatív politikus a sikeres zöld átállást a termelési folyamatok és szolgáltatások klímabarát megszervezésében, valamint az energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások arányának növelésében látja. Úgy véli, hogy a második kormányzati csomag hozzájárul a klímabarát, gazdaságilag mégis hatékony működéséhez a tartomány gazdasági szereplőinek, mivel olyan intézkedéseket foglal magában, amelyek kifejezetten a vállalatokat és a munkavállalókat támogatják a két cél összekapcsolásában. Továbbá a programcsomag fontos szaktudással ruházza fel a munkavállalókat is, akik így „az átalakulás helyi mozgatórugóivá” válnak. Mona Neubaur miniszterelnök-helyettes úgy fogalmazott, hogy „Európa első klímasemleges

ipari régiójává szeretnének válni, és a sikeres energia- és hőátállítás NRW mint gazdasági régió korszerűsítésének előfeltétele.”

A tartományban tehát a megújuló energiák nagyarányú bővítésére összpontosítanak, amely már sikeresen lendületet is vett, hiszen Észak-Rajna-Vesztfáliában egyre nagyobb jelentőséget kap a nap és a szél használata, miközben a környezetre káros energiaforrások egyre kisebb szerepet kapnak. Így a tartományban megfelelő nagyságrendben termelhetnek saját előállítású energiát. Nyilvánvaló, hogy az energiatermelésben ezzel járó változásokat biztosítani kell, ezért a szabályozható tartalékkapacitásokra, például a hidrogénnel (is) működő gáztüzelésű erőművekre támaszkodhatnak.

Stratégiai dokumentum az energiaátmenetről

Az E.ON és az RWE vezérigazgatói, Leo Birnbaum, és Markus Krebber közös stratégiai dokumentumot (Marktorientiert und pragmatisch, 2021b) tettek közzé 2025. első negyedévben, amiben amellet érvelnek, hogy az energiaátmenetet új alapokra kell helyezni. Ezen a területen a következő intézkedéseket tartják kiemelt fontosságúnak: szükség van a hálózati díjak (Netzentgelte) tartósan alacsony szinten történő korlátozására, a villamosenergia-adónak az európai minimummértékre történő tartós és átfogó csökkentésére, valamint a villamosenergia-árkompenzáció kiterjesztésére és 2030 utánra érvényes meghosszabbítására. Az erről szóló „szondázó dokumentumban” szereplő megállapodás egy fontos lépésnek tekinthető a koalíciós pártok között (CDU-Vorstand, 2025). Kiemeli, hogy azokat a végfelhasználókat, akik nem tudnak rugalmasan dönteni a villamosenergia-vásárlás időpontját illetően, ne terheljék további hálózati díjakkal. Az ipari fogyasztóknak nyújtott célzott könnyítések további lépéseket igényelnek. Ez különösen fontos lenne, hogy az olcsóbb áram használatát kiterjessék például a hőszivattyút használó lakossági fogyasztók körére is.

A stratégiai dokumentumban szó van arról, hogyan képzelik el a jövőben a megújuló energiára való átállást, amivel a költségek milliárdos megtakarítását érnék el. A főbb pontok között szerepel például az is, hogy kevesebb elektromos távvezeték-hálózatra és szélerőmű építésére volna szükség, a céldátumok kitolása szükséges sok esetben, illetve fontos lenne az energetikai támogatások átgondolása, valamint az állami paternalizmus megszüntetése. Birnbaum szerint a klímaváltozás ténye vitathatatlan, emiatt nem az energetikai rendszerek zöld átállása a kérdés, hanem annak mikéntje és időtávja és ehhez szükség van az egyensúly megtalálásra a fenntarthatóság, az ellátásbiztonság és a gazdaságosság között. Úgy véli, hogy a zöld energiaátmenet során még óvatos becslések alapján is három számjegyű eurómilliárdot lehetne spórolni és ezáltal a társadalmi elfogadottság növelését is el lehet érni. Krebber hozzátette, hogy a villamosenergia termelését, szállítását és elosztását sokkal inkább egységes rendszerként kell elképzelni a jövőben, mivel csak így lehet csökkenteni az energetikai átállás költségeit. Az Ampel-féle értékvezérelt energiapolitikával egyfajta „leszámolósként” értelmezhető az a kijelentésük, hogy az emberek és a piac igényeihez kell igazítani a beruházásokat és nem politikai tervek mentén kell kivitelezni azokat. Az E.ON vezérigazgatója azt is megjegyezte, hogy felül kell vizsgálni a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos projektek mennyiségét és ütemezési volumenét. Redukálni kell a burjánzó állami szabályozások számát, nagyobb mozgásteret biztosítva a megvalósítást végző (piaci) szereplőknek. A stratégiai dokumentumban úgy fogalmaznak, hogy a jelenlegi helyzetben nem „láncfűrészre”, hanem egy olyan német energetikai kódexre van szükség, amely a

célok fontossági sorrend mentén határozza meg, karcsúbb és átlátható finanszírozással. Krebber úgy látja, hogy az átállás hosszabb időt vesz majd igénybe, mint azt a jelenlegi kormányzati tervek feltételezik.

A korábbi német kormány 2030-ra a németországi villamosenergia-igényt 750 „terawatt”-ra prognosztizálta, ami a két szakember szerint eltűzött. Az esseni cégek vezetői egyetértenek abban, hogy ha a tervezett beruházásokat a tervekkel ellentétben hét-nyolc évvel később kellene végrehajtani, már az is hatalmas megtakarítást jelentene a német társadalom számára, mert a pénzügyi terhek időben elnyúlnának. Emellett priorizálni kellene például az új hidrogénművek, valamint a szél- és napelemparkok építése során is, figyelembe véve a meglévő hálózati és szállítási kapacitásokat. Abban is konszenzus van közöttük, hogy a februárban megválasztott új német kormánynak ellenintézkedéseket szükséges tennie az egész országban tapasztalható dezindusztrializáció ellen. Megoldási javaslatok között szerepel egy hálózati jelzőlámpa rendszer kialakítása is, aminek a segítségével rangsorolni lehetne a projektek fontosságát. Az E.ON és az RWE vezetői az offshore szélerőművek telepítését is visszafognák például az Északi-tengeren, köteleznék a szélerőműparkok fejlesztőit, hogy építési költségtámogatást fizesse a hálózati csatlakozásért, illetve földkábelek helyett légvezetékeken keresztül szállítanak a villamos energiát. Ezen felül megszüntetnék a napelemet használó háztulajdonosoknak járó 150 eurós „betáplálási díjat” is, amivel szintén a szövetségi költségvetést tehermentesítenék. Krebber szerint a gázerművek hidrogénre való kötelező átállítására előirányzott céldátumot törölni kellene, mivel a CO₂-kibocsátás kereskedelme önmagában biztosítani fogja, hogy az erőművek végül szén-dioxidmentessé váljanak. Az E.ON-vezér a CDU-SPD leendő kormánykoalíció energiaárak csökkentésére vonatkozó elképzeléseit (áramadó és hálózati díj csökkentése) pedig összességében kevésnek találta és szerinte nem jó az az irány sem, ami állami „locsolókannával” próbál segíteni a lakosoknak és a cégeknek az energiaárak teherviselésében. A cégvezérek az állam aktív cselekvését elsősorban az ellátásbiztonság területén látnák szívesen, mivel arra napjaink érzékeny geopolitikai helyzetében nagy szükség van.

Az elektromos energiatermelési piaci mix átalakulása

A stratégiai papír kidolgozói különösen fontosnak vélik a német döntéshozók által a hálózati díjak tartósan alacsony szinten tartását, a villamosenergia-adó (Stromsteuer) tartós és átfogó csökkentését az európai minimummértékre, valamint a villamosenergia-árkompenzáció kiterjesztését és meghosszabbítását 2030 utánra. Az erről szóló, a szondázó dokumentumban szereplő megállapodás a koalíciós pártok között jó első lépésnek tekinthető. Ugyanakkor az eltelt időszakban a kormány fontos szereplői megkérdőjelezték azt, hogy lesz-e pénzügyi forrás az adó eltörlésének megfinanszírozására. Az új német kabinet vállalja azt is, hogy teljesítik az éghajlati célokot. Az éghajlatvédelmet, a társadalmi egyensúlyt és a gazdasági növekedést pragmatikus és bürokrácia mentes módon kívánják összeegyeztetni. Lefektetik továbbá, hogy azokat a végfelhasználókat, akik nem tudnak rugalmasan dönteni a villamosenergia-vásárlás időpontját illetően, biztosítani kell arról, hogy ne terheljék őket további hálózati díjakkal. Ezen kívül szerepel megvalósítási eszközként pl. a klímasemleges acélra vonatkozó kvóta, zöldgázkvóta vagy közbeszerzési törvényi követelmények megváltoztatására irányuló szándék. Az aláírók arra is rámutatnak, hogy az ipari fogyasztóknak nyújtott célzott könnyítések további lépéseket igényelnek.

Hatékonyság, együttműködés az elméletben

A jóléti közgazdaságtan első, legfontosabb tétele tulajdonképpen a walrasi egyensúly, azaz egy olyan, mindenre kiterjedő gazdasági állapot elérése, amelyben a versenyzői piacok egyensúlyban vannak, nincsenek tranzakciós költségek, a fogyasztói preferenciák nem függenek más gazdasági szereplők fogyasztásától, vagyis nincsenek külső hatások. Ez az ideális walrasi egyensúly Pareto-hatékony, ugyanakkor ilyen esetben az egyik gazdasági szereplő jóléte csak úgy növelhető, hogy közben a másik szereplő jóléte csökken. A második tétel szerint a fogyasztói preferenciák konvexek, mindenki olyan elosztásra törekszik, hogy a létrejövő egyensúly a számára legkedvezőbb végső elosztás legyen. A kivetett adók azonban torzítják a versenyzői piac mechanizmusait, megakadályozva a Pareto-hatékony egyensúly kialakulását. A való életben az emberek az erőforrások jobb felhasználására összpontosítanak, ahelyett, hogy tökéletes eredményekre törekednének. A Pareto-hatékonyság megértése segíthet az erőforrások felhasználásban. A gazdasági hatékonyság azt jelenti, hogy az erőforrásokat a társadalom javára fordítsuk. A gazdasági hatékonyság elérését ugyanakkor sok minden befolyásolhatja, például a piaci verseny, a kormányzati szabályok, a technikai fejlődés, az emberek gondolkodásmódja, viselkedési szokásaink. Az erőforrások megfelelő felhasználásához folyamatos modernizációra és alkalmazkodásra van szükség. A döntéshozóknak az új törvények és szabályok megalkotásakor figyelniük kell a költségek megosztására és a várható előnyök alakulására. A mindenki számára elérhető eredmények javításával és a pazarlás csökkentésével hozzájárulhatnak egy igazságosabb és jobb társadalom megteremtéséhez. A Pareto-hatékonyság megpróbálja növelni a teljes hasznot anélkül, hogy kárt okozna. Ugyanakkor nem oldja meg a fennálló egyenlőtlenségeket, illetve hatalmi problémákat. A játékelmélet⁷ egy olyan interdiszciplináris tudomány, amely olyan racionális viselkedéssel foglalkozik, ahol minden résztvevő döntésének eredményét a többiek lehetséges választása befolyásolja. A „fogolydilemma” arra az alapvető igazságra mutat rá, hogy napjaink kihívásai megoldásához együttműködés szükséges, akár környezeti, akár energiapolitikai válságok, etikai dilemmák vagy társadalmi problémák kezeléséről van szó, azaz az együttműködés nem választás, hanem szükségszerűség a hosszú távú fennmaradás érdekében.

Közvélemény-kutatás

A tartományban működő vállalatokat kérdeztünk meg arról, hogy mi a jövőképük, mit gondolnak az elföttük álló energiapolitikai kihívásokról, milyen teendőket tartanak fontosnak a közeljövőben, illetve hosszú távon ahhoz, hogy biztosítsák versenyképességüket a globalizációs versenyben.

A kérdések az alábbiak voltak:

---

⁷ A játékelmélet alaptételét Neumann János 1928-as cikkében bizonyította be, és dolgozta ki az Oskar Morgenstern neoklasszikus matematikus-közgazdászal közösen írt „Játékelmélet és gazdasági viselkedés” című (The Theory of Games and Economic Behavior, 1944) című művében. Alkalmazásainak köre olyan helyzetekben hasznos, ahol a résztvevők – más néven játékosok – egy jól körülírható cél érdekében döntéseket hoznak, és a végeredmény a játékosok választott stratégiáinak függvénye. A matematika, a közgazdaságtan, a szociológia, a pszichológia, a biológia és a számítástechnika a játékelmélet által legérintettebb tudományok. A mesterségesintelligencia-kutatás is felhasználja eredményeit. 1994-ben Harsányi János magyar származású közgazdász, másokkal megosztva gazdasági Nobel-emlékdíjat kapott játékelméleti kutatásaiért. (Kóczy, 2006)

1. Hogyan ítélik meg a cég működése szempontjából a kormányzati terveket és a már bevezetett intézkedéseket?
2. Mi a cég jövőképe, mit gondolnak az előttük álló kihívásokról az energiaszektorban?
3. Milyen teendőket tartanak fontosnak a közeljövőben, illetve hosszú távon ahhoz, hogy biztosítsák versenyképességüket a globalizációs versenyben, és egyben megfeleljenek a szövetségi és tartományi kormányzatok által lefektetett ambiciózus klíma- és energiafelhasználási céloknak?

A megkérdezett vállalatok válaszai közül az alábbi fontosabb, általános megállapításokat emeljük ki:

a. A vállalatok üdvözik a CDU/CSU és az SPD által bemutatott koalíciós megállapodást. Különösen támogatónak tartják a gáztárolókkal, gázszerződésekkel, erőművi stratégiával és kapacitáspiaccal kapcsolatos részeket. Kritikusan tekintenek ugyanakkor a tartalék erőművekre vonatkozó részre. Most elsősorban a koalíciós megállapodás gyors végrehajtása a legfontosabb.

b. Az energiapolitika központi elemei a klímaváltozás és az energiatranszformáció, amely elengedhetetlen az emberi tevékenység okozta üvegházhatású gázok csökkentéséhez, ezért az előző szövetségi kormány az energiahatékonysági törvény elfogadásával egy kötelező és ambiciózus célt tűzött ki, következésképpen a végső energiafogyasztás csökkentésének több mint háromszoros sebességgel kell haladnia ahhoz, hogy a kitűzött célt 2030-ra elérjék. Az ipar, mint a német gazdaság egyik energiaigényes szektora, átfogó energiatranszformáció előtt áll. Számos bevált és évtizedek alatt felépített üzleti modellnek és gyártási folyamatnak újragondolásra, a jövőbeli követelményekhez történő alkalmazkodásra van szüksége. A bonyolult költségstruktúrák, dinamikus árfolyamváltozások és a fosszilis üzemanyagok CO₂-árainak emelkedése további terhet jelent a vállalatok számára. A közeli jövőben a vállalatok számára középponti kihívást jelent a gazdaságos és klímavédelemmel összhangban lévő működés biztosítása, amely megfelel a szabályozási követelményeknek.

c. A vállalatok a fenntarthatóság koncepciójához igazodnak. Felelősséget vállalnak a környezetért és az éghajlat védelméért. Egy jól átgondolt és a vállalati érdekeket figyelembe vevő energiatakarékosság a helyi gazdaság szempontjából fontos hozzájárulást jelent a klímavédelemhez. Az energiapolitika lényeges hatással van a németországi telephelyfeltételekre. A tartósan biztonságos és megfizethető energiaellátás fontos előfeltétele a jólétnek és a gazdasági fejlődésnek. Ezért az energiapolitikai keretfeltételek – a biztonságos ellátás, a versenyképes energiaárak és a környezetvédelmileg fenntarthatóság – különösen fontosak a helyi gazdaság számára.

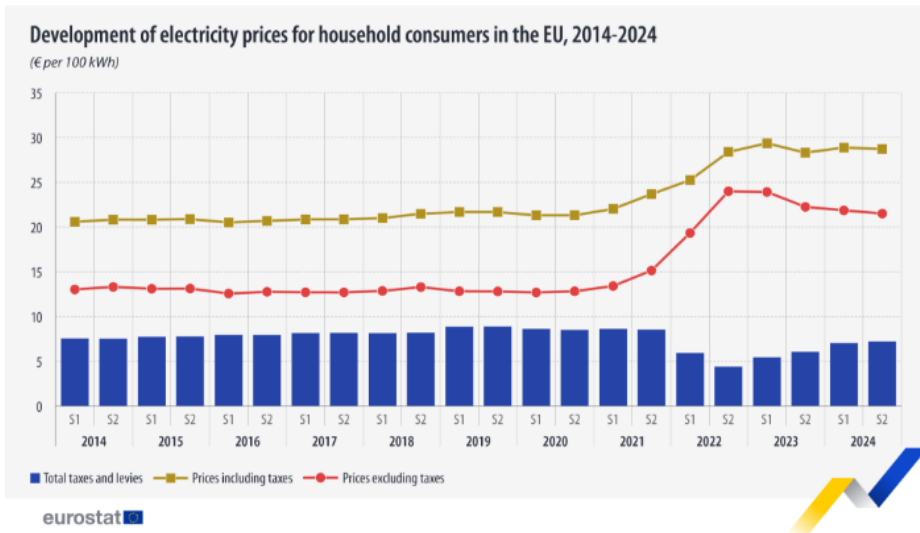
2. ábra: Energiapolitikai Háromszög

**Gazdasági Hatékonyság
Ellátásbiztonság
Környezeti Kompatibilitás**

Forrás: ERES

d. Azok a kihívások, amelyekkel a politika, a társadalom és a gazdaság szembesül az energiaellátás terén, sokszínűek. Az alábbi fontos kérdések merülnek fel: Hogyan biztosítjuk az energiaellátást megfelelő minőségben? Hogyan marad az energia a jövőben megfizethető a szigorúbb helyi verseny szempontjából? Milyen feltételekre és keretfeltételekre van szükség ehhez? Mit tehetnek a vállalatok, hogy biztosítsák saját energiaellátásukat és csökkentsék energiaköltségeiket? Hogyan kell kialakítani az energetikai rendszert, hogy optimálisan reagáljon a dinamikus, nem mindig előre jelezhető változásokra? Ezekre és további kérdésekre válaszokat kell találni, hogy jövőorientált módon alakíthassuk energiarendszerünket. Ha a következő évtizedek energiai és klímavédelmi kihívásait szeretnénk kezelni, hosszú távú, jövőorientált és fenntartható koncepciókra van szükség, amelyek egy fenntartható főtervbe ágyazódnak.

3. ábra: A közepes háztartások áramdíjainak összehasonlítása 2014-2024

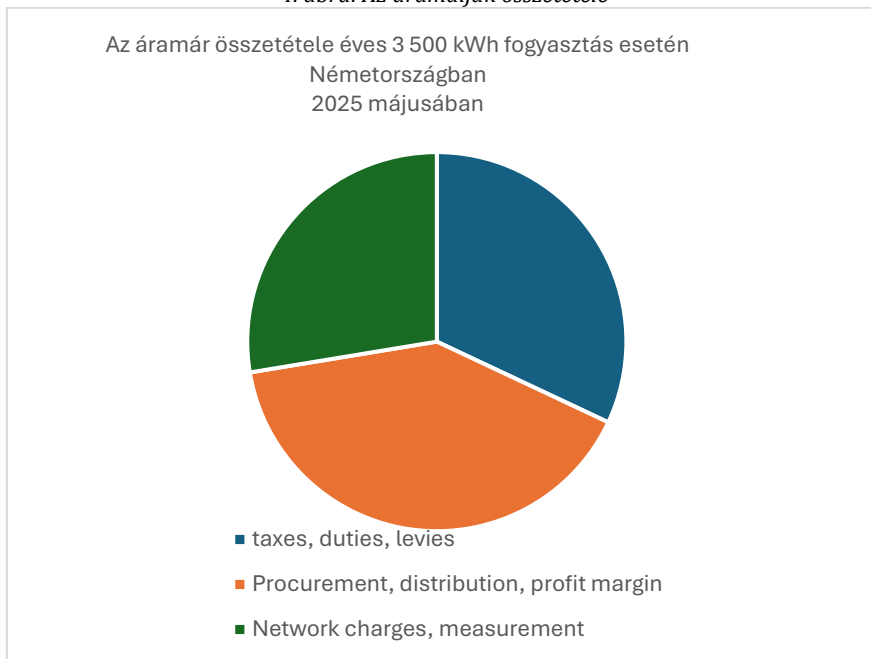

Forrás: ec.europa.eu/eurostat

e. Hosszú távon fel kell készülnünk a drágább energiaárakra, ennek menedzsmentje fontos vállalati stratégiává vált a dekarbonizáció kihívásainak kezelése mellett. Az energiaárak és az ellátásbiztonság a vállalatok számára egyre fontosabb tényezőkké válnak. A vállalatoknak figyelemmel kell kísérniük a fejleményeket, és szükség esetén telephelyeket is érintő termelési döntéseket kell hozniuk; már észlelhető a vállalatok áttelepülése más országokba, régiókba. Az explozív módon megemelkedett gáz- és áramárak, valamint az üzemanyagok beszerzésével kapcsolatos bizonytalanságok a termelés leállításához, az értékesítési láncban bekövetkező veszteségekhez és külföldre történő termelés-áthelyezésekhez vezetnek.

f. Az energiaellátás, az árak és az ökológia hármásának terén az elmúlt tíz évben a dekarbonizáció játszotta a domináló szerepet. Ugyanakkor rövid- és középtávon egyaránt az energia ára lesz a döntő szempont, sőt hosszú távon is fel kell készülnünk a drágább energiára, ami minden vállalati szegmenst, alkalmazottakat és részvényeseket, telephelyeket és egész régiókat egyaránt érintenek.

4. ábra: Az áramdíjak összetétele

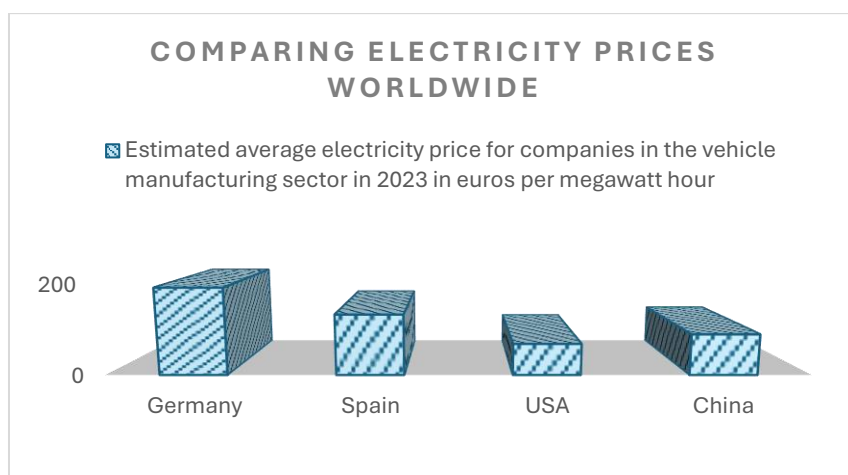
Forrás: BDEW

g. Az energiaárakat a következő tényezők befolyásolják:

- Kereslet: A gazdasági tevékenység, népességnövekedés, technológiai fejlesztések és a fogyasztói magatartás változásai befolyásolhatják az áram iránti keresletet.
- Nyersanyagárak: Az áramtermeléshez használt nyersanyagok – szén, gáz, olaj és urán – költségei közvetlen hatással vannak az áramára. Ezen árak ingadozása változásokat okozhat az áramár előrejelzésekben.

- Megújuló energiák: A szél, nap és víz elérhetősége és költségei befolyásolhatják az áramárát. A megújuló energiák integrálása az elektromos hálózatba, valamint a hozzájuk kapcsolódó támogatások és költségek szintén befolyásolhatják az árat.
- Infrastruktúra és hálózati kapacitás: A villamosenergia-infrastrukturális beruházások, a hálózat állapota és a hálózati kapacitások befolyásolhatják az áramárát.
- Politikai döntések, törvénykezés: A kormányzati döntések, törvények, adók, járulékok és díjak közvetlenül vagy közvetve befolyásolhatják az áram árát.
- Világgazdasági tényezők: A globális gazdasági trendek, kereskedelmi kapcsolatok és geopolitikai események befolyásolhatják az áram árát, különösen azokban az országokban, amelyek áramot vagy nyersanyagokat importálnak vagy exportálnak.

5. ábra: Az áramdíjak összehasonlítása világvizonylatban

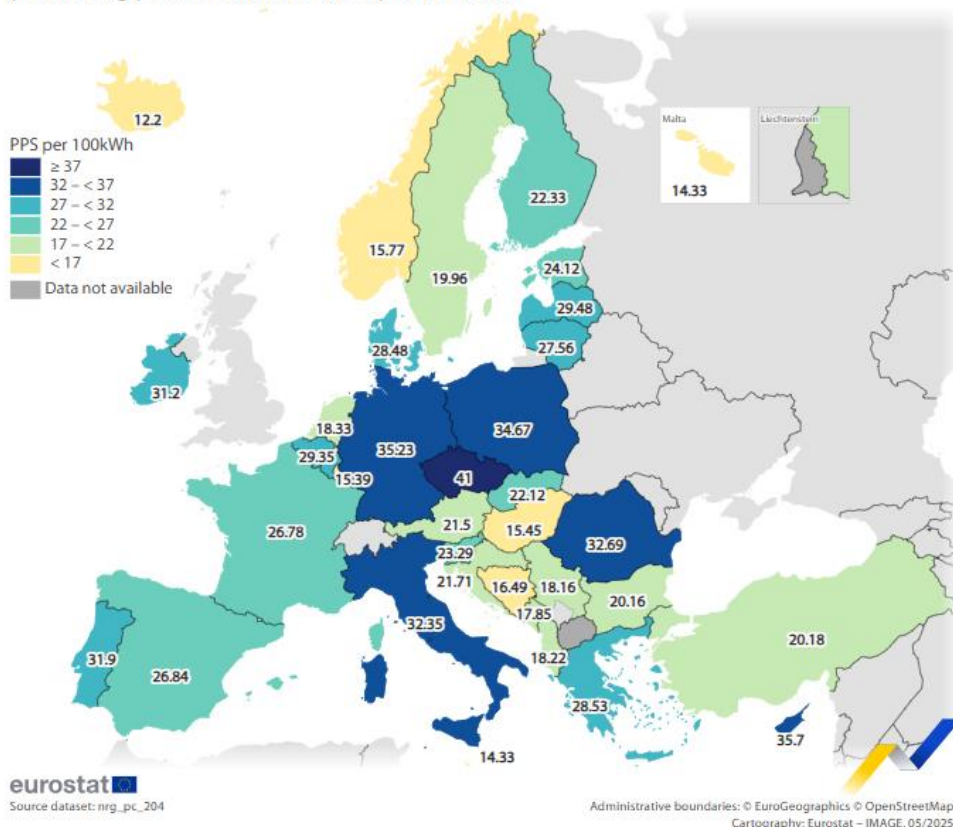
Forrás: iwd

- Technológiai fejlődés: A technológiai fejlődés, különösen az energiatárolás terén, befolyásolhatja az áramtermelés és -elosztás költségeit.
- Időjárási körülmények: Az időjárási körülmények befolyásolhatják az áram iránti keresletet (pl. légkondicionálók vagy fűtési rendszerek használatán keresztül) és a kínálatot (pl. a napenergia vagy szélenergia elérhetősége által).
- Import és export: Egy ország képessége az áram importálására vagy exportálására befolyásolhatja a belföldi árakat, különösen akkor, ha nagyobb árkülönbségek vannak a kereskedő országok között.
- Piaci struktúrák és verseny: A piaci szereplők száma és típusa, a piaci szabályozás és a versenyfeltételek befolyásolják az áram árát. A tényleges

áramárak eltérhetnek a prognózisoktól, attól függően, hogy az előbbiekben említett tényezők hogyan fejlődnek.

6. ábra: Közepes méretű háztartások áramárának összehasonlítása Európában

Electricity prices for household consumers, second semester of 2024 (purchasing power standards (PPS) per 100 kWh)

Forrás: ec.europa.eu/Eurostat

Összefoglalás, következtetések

Mindezek ismeretében kiemelhető, hogy az Észak-Rajna-Vesztfália előtt álló gazdasági-energiapolitikai kihívások sokrétűek. Egy biztonságos és megfizethető, klímasemleges energiaellátás alapvető feltétele Észak-Rajna-Vesztfália gazdasági modernizálásának. A széleskörű strukturális fejlesztésekhez fel kell gyorsítani a tervezési és engedélyezési eljárásokat, csökkenteni kell a bürokratikus terheket és digitalizálni kell az adminisztrációt. A szükségtelen és túlzott szabályozási előírásokat minden szinten törölni kell. A világ változik körülöttünk. A geopolitikai kihívások, globális ellátási láncok, valamint a vállalatokkal szembeni társadalmi elvárások a globális problémák megoldásában döntő szerepet játszanak. Ahhoz, hogy

hozzájárulhassunk egy élhető bolygóhoz, egyértelmű célokra van szükségünk, amelyekhez igazodhatunk. Németország egy relatív költséges telephely, és nem számít adóparadicsomnak sem. A legtöbb európai vegyesvállalat ezért nem itt telepedik le. A globalizáció kihívásaival szembenézve nem a költségcsökkentésen keresztül igyekszik lépést tartani, hanem magas színvonalú technológiai megoldásokkal, digitalizált, innovatív, magasan képzett szakemberekkel és fejlett befektetési infrastruktúra révén kíván részt venni a globális versenyben.

Irodalomjegyzék

CDU-Vorstand für Verhandlungen mit der SPD (2025): CDU. <https://www.cdu.de/aktuelles/wirtschaft/cdu-vorstand-fuer-verhandlungen-mit-der-spd/> Utolsó letöltés: 2025. 09.21.

Eon und RWE geben Handlungsempfehlungen für einen Neustart der Energiewende. (2025): PV Magazine. <https://www.pv-magazine.de/2025/03/19/eon-und-rwe-geben-handlungsempfehlungen-fuer-einen-neustart-der-energiewende/> Utolsó letöltés: 2025. 09.21.

Gemeinschaftsaufgabe Regionale Wirtschaftsförderung: BMWK sichert Finanzierung wichtiger Investitionsvorhaben in Berlin und Niedersachsen. Ausbau von Industriehafen und Ausbildungszentren werden gefördert. (2024): Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz. <https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Pressemitteilungen/2024/12/20241220-regionale-wirtschaftsfoerderung-berlin-und-niedersachsen.html>. Utolsó letöltés: 2025. 09.20.

Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der Regionalen Wirtschaftsstruktur“ (GRW) (2024): Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz. <https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Dossier/gemeinschaftsaufgabe-verbesserung-der-regionalen-wirtschaftsstruktur.html>. Utolsó letöltés: 2025. 09.20.

Gleichwertigkeitsbericht der Bundesregierung 2024. „Für starke und lebenswerte Regionen in Deutschland“ (barrierefrei). (2024): Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz. <https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Publikationen/Wirtschaft/gleichwertigkeitsbericht-der-bundesregierung-2024.html>. Utolsó letöltés: 2025. 09.20.

Industriepolitischer Impuls zur Stärkung der Industrie in Deutschland und Nordrhein-Westfalen beschlossen. (2025): Die Landesregierung Nordrhein-Westfalen. <https://www.land.nrw/pressemitteilung/industriepolitischer-impuls-zur-staerkung-der-industrie-deutschland-und-nordrhein>. Utolsó letöltés: 2025. 09.21.

Knoll-Csete Edit (2024): *A regionális fejlesztéspolitika intézményi jellegzetességei és súlypontjai Németországban, a német egység tanulságai.* Doktori disszertáció. Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola.

Kóczy Á. László (2006): A Neumann-féle játékelmélet. *Közgazdasági Szemle.* 53(1), 31-45. o.

Marktorientiert und pragmatisch: Die Energiewende braucht einen Neustart. (2021a): E.ON. <https://www.eon.com/de/ueber-uns/politischer-dialog/die-energiewende-braucht-einen-neustart.html>) Utolsó letöltés: 2025. 09.21.

Marktorientiert und pragmatisch: Die Energiewende braucht einen Neustart. (2021b): 1 Vgl. BBH-Übersicht „Normenvielfalt im Energiesektor“, September. 2021 <https://www.rwe.com/presse/statements-und-positionen/energiewende-braucht-neustart/> Utolsó letöltés: 2025. 09.21.

OECD Deutschlandbericht (2025): Plädoyer für Strukturreformen <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/DE/Schlaglichter-der-Wirtschaftspolitik/2025/07/03-oecd-deutschlandbericht-2025.html> Utolsó letöltés: 2025. 12.04.

OECD Regions and Cities at a Glance (2024): OECD Publishing, <https://blog.oecd-berlin.de/wp-content/uploads/2024/12/master-f42db3bf-en-1.pdf> Utolsó letöltés: 2025. 12.04.

Video - Gemeinschaftsaufgabe „Verbesserung der regionalen Wirtschaftsstruktur“ (GRW). (2024): Bundesministerium für Wirtschaft und Energie. <https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Videos/2024/09/240916-grw-imagefilm/video-gemeinschaftsaufgabe-verbesserung-der-regionalen-wirtschaftsstruktur-grw.html>. Utolsó letöltés: 2025. 09.20.

„Wir könnten bei der Energiewende richtig viel Geld einsparen“ (2025): Frankfurter Allgemeine Sonntagszeitung vom 16.03.2025. <https://www.rwe.com/presse/interviews/wir-koennten-bei-der-energiewende-richtig-viel-geld-einsparen/> Utolsó letöltés: 2025. 09.20.

„Zukunft Region“-Film gewährt Einblicke in Projekte: Gemeinsam für eine starke Wirtschaft. (2024): Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz. <https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Meldung/2024/20241122-zukunft-region-film-gewaehrt-einblicke-in-projekte-gemeinsam-fuer-eine-starke-wirtschaft.html>. Utolsó letöltés: 2025. 09.20.

2. Jahrestagung „Regionale Transformation Gestalten“ des BMWK in Essen gestartet. (2024): Bundesministerium für Wirtschaft und Klimaschutz. <https://www.bmwk.de/Redaktion/DE/Pressemitteilungen/2024/09/20240916-2-jahrestagung-regionale-transformation-gestalten.html>. Utolsó letöltés: 2025. 09.21.

REGIONAL CHALLENGES, EQUIVALENCE, ENERGY TRANSITION

EDIT KNOLL-CSETE – ZSOLT MENYHÁRT

Parliamentary and state elections in Germany have repeatedly drawn attention to the fact that the eastern and western parts of Germany differ not only in terms of economic development and employment opportunities, but there are also significant political dissimilarities between the various regions of the country. Society is still

divided, even though Germany was reunified 35 years ago. The motto of the 2024 state celebration in Schwerin, "Let's set sail together!" also indicated that solutions must be sought and found collectively to overcome the challenges facing reunified Germany.

The national central celebration of the German Unity Day in 2025 was held in Saarbrücken, under the motto: "Shaping the Future through Change". The opening speeches were delivered by Chancellor Friedrich Merz, Anke Rehlinger, prime minister of Saarland, and also the current President of the Federal Council (Bundesrat), as well as French President Emmanuel Macron. This marked the first time in 20 years that a foreign head of state participated in the German national holiday, thereby making the celebration a European German Unity Day as well. In our study, we summarize the regional policy developments of the past two years, presenting the successful transformation of North Rhine-Westphalia, and the region's "green" transition plans to improve its economic competitiveness, as well as its energy policy challenges.

Keywords: regional policy, energy efficiency, energy policy, equivalency report, revitalization of the Ruhr region, climate protection package, electricity, supply security